

Samenvatting Historisch Bewoningsoverzicht

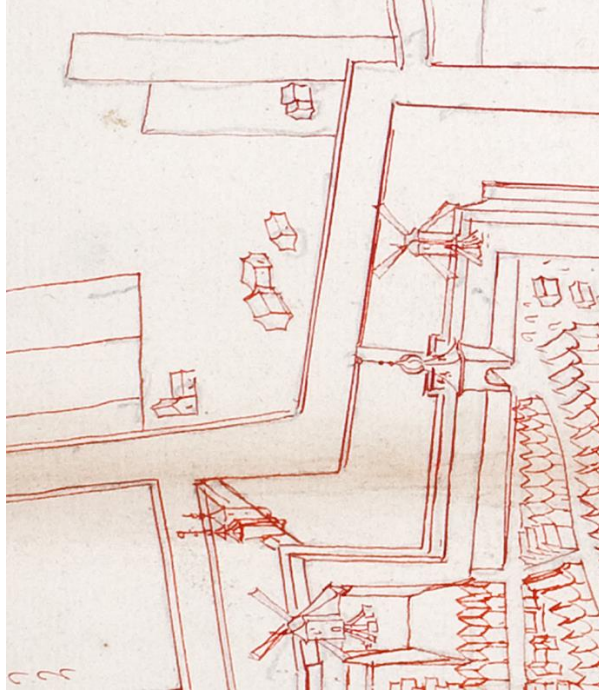
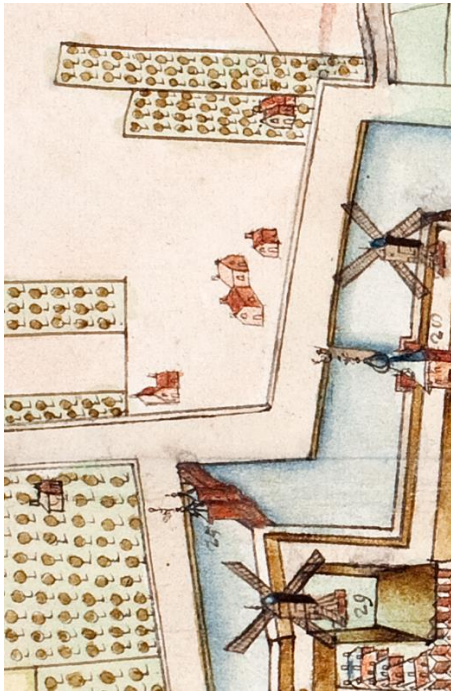
Ten noordwesten van de stad bevindt zich de Goese Polder. Deze polder is eeuwenlang een uitgebreid landbouwgebied, waarin vrijwel geen bebouwing tot ontwikkeling komt. Enkele wegen vormen de ontsluiting. De oostelijke begrenzing is de havengeul van de stad Goes naar de Oosterschelde. Zoals gebruikelijk wordt ook deze polder verdeeld in hoeken. Ten noordwesten van de stad ligt de hoek Oostervolger. Door deze hoek loopt de Cornelisweg, die oorspronkelijk één geheel uitmaakt met de 's-Heer Hendrikskinderenstraat-Ossenhoofdstraat-Wijngaardstraat. De stadsgracht uit 1417 is hier dwars doorheen gegraven. In het midden van de zestiende eeuw bevindt zich net ten noorden van de stadsgracht een bosgebied of een uitgestrekte boomgaard. Of hier bebouwing staat is onbekend.

Detail van een tekening van het beleg van Goes door de Geuzen in september-oktober 1572. Afgebeeld is de westzijde van de stad gezien vanuit het noorden. In de westvest bevindt zich de vernielde en gebarricadeerde poortbrug van de 's-Heer Hendrikskinderenpoort. Rechts daarvan loopt naar het westen de 's-Heer Hendrikskinderendijk, met in de verte het gelijknamige dorp. Hier zijn twee molens getekend, en verderop een huis. Verder is de Cornelisweg op de voorgrond getekend, met in het gebied tussen de 's-Heer Hendrikskinderendijk en de Cornelisweg vier grote legertenten en een aantal kleintjes. Ook hier bevinden zich veel bomen. Er zijn op deze tekening geen huizen te ontdekken. Kopie uit de 19de eeuw van een 18de-eeuwse tekening, die weer gemaakt zou zijn naar een origineel schilderij uit de late 16de eeuw. Coll. Gemeentearchief Goes.

In 1572 slaan de Geuzen het beleg om het Spaansgezinde Goes. De omgeving van de 's-Heer Hendrikskinderenpoort aan de westzijde van de stad wordt door de aanvallers beschouwd als het zwakste punt in de stadsdefensie. Daarop richten de Geuzen hun aanvallen, zonder dat dat tot succes leidt. Na hun aftocht is alle bebouwing buiten de stadsgracht verwoest. Het bosje buiten de 's-Heer Hendrikskinderenpoort zal gekapt zijn, en wat er aan eventuele bebouwing stond is afgebroken of in brand gestoken.

Aan het begin van de zeventiende eeuw, als de oorlog verder weg wordt gevoerd, worden de terreinen buiten de stadsgracht opnieuw voor diverse doeleinden in gebruik genomen. Ook in de hoek Oostervolger is dit het geval. Het is ook de tijd dat de stadsverdediging wordt gemoderniseerd. Alle stadspoorten worden vernieuwd. Er bestaan twee soorten bronnen met gegevens over het gebruik van de grond in de polder. Dit zijn ten eerste de registers van verkopen van onroerend goed, de zogenaamde transportregisters, en ten tweede de overlopers. Dit zijn een primitief soort belastingkohieren met namen van grondeigenaren. Al vanaf de late middeleeuwen worden deze gemaakt, steeds om de zeven jaar. De oudst bekende overloper van de Goese Polder dateert uit 1584 (GAGoes, verz. De Witt Hamer, inv.nr. 94. Ook in het archief van de stad Goes zijn overlopers bewaard gebleven).

Details van de plattegronden van Goes uit 1650 door Jacob Reynoutssen, ingekleurde versie en potloodtekening. Buiten de 's-Heer Hendrikskinderenpoort (rechts met het torentje) bevinden zich twee boerderijen. De meest noordelijke is een soort buitenplaats die in een boomgaard ligt. Dit is de boerderij 'Goese Polder'. De gebouwen die daar onder zijn getekend is wat later Klein Frankrijk wordt. De combinatie van gebouwen is onduidelijk. Is het grootste gebouwtje een boerenschuur, en daaraan vastgebouwd een woonhuis? Met een losstaande bakkeet?

Na wat aanpassingen van de laat-middeleeuwse percelering ontstaat vanaf 1654 een perceel in de hoek Oostervolger 'begonnen van westen in aan het Zwarte Wegeling' van 4 gemet 111 roeden. Dit is het perceel waar eeuwenlang de boerderij op staat. Jammer genoeg vermelden de overlopers geen bebouwing op de percelen. Een 'beginjaar' van de boerderij Klein Frankrijk is dus niet te geven.

Jan Karel van Baalen wordt in 1848 de nieuwe eigenaar van Klein Frankrijk. De boerderij zal honderd jaar in de familie Van Baalen blijven. Hij brengt grote veranderingen in de bebouwing aan. Het oude woonhuis en de schuur worden afgebroken. Het nieuwe woonhuis komt op de plaats van de oude schuur, en de nieuwe schuur komt te staan op de plaats van het oude woonhuis. Van Baalen legt ook een siertuin rondom de nieuwe gebouwen aan. Zie het hulpkaartje en veldwerkkkaartje. Dit betekent vermoedelijk, dat resten van het oude woonhuis in de ondergrond van de later afgebrande schuur kunnen bevinden.

Jan Karel en zijn tweede vrouw krijgen maar liefst tien kinderen, waarvan alleen zoon Marinus Cornelis, 1841-1874, meerderjarig wordt. In de periode 1850-1862 woont de vader met zijn enige overgebleven twee zonen in de boerderij. Boerenknecht Verburg en zijn vrouw krijgen zeven kinderen, die onder hetzelfde dak wonen. Vader Jan Karel en zijn zoon Marinus Cornelis verhuizen in 1866 vanuit Goes naar Warnsveld. De zoon trouwt in Zutphen met Engelberta Nieuwenhuys, samen krijgen ze een kind, zoon Jan Karel van Baalen, Gorsel 1867. Zijn/haar kadastraal artikel is

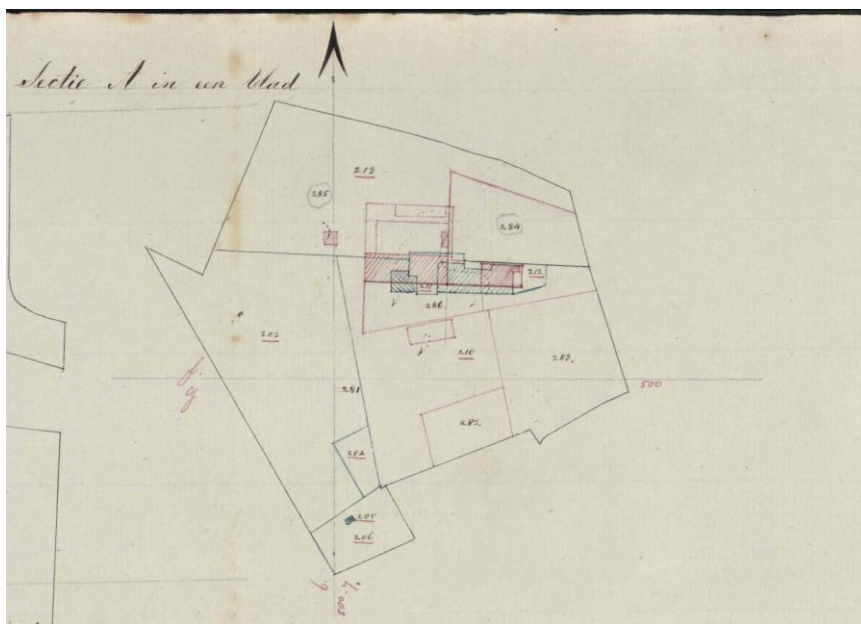
1191, volgnrs. 23-26. De familie Van Baalen blijft daarna nog tot 1950 eigenaar van de boerderij. Op kadastraal artikel 1191, volgnrs. 42-45, staan de vernieuwde kadastrale nummers sectie A 283-286. De bestemmingen zijn:

A 283 tuin van vermaak

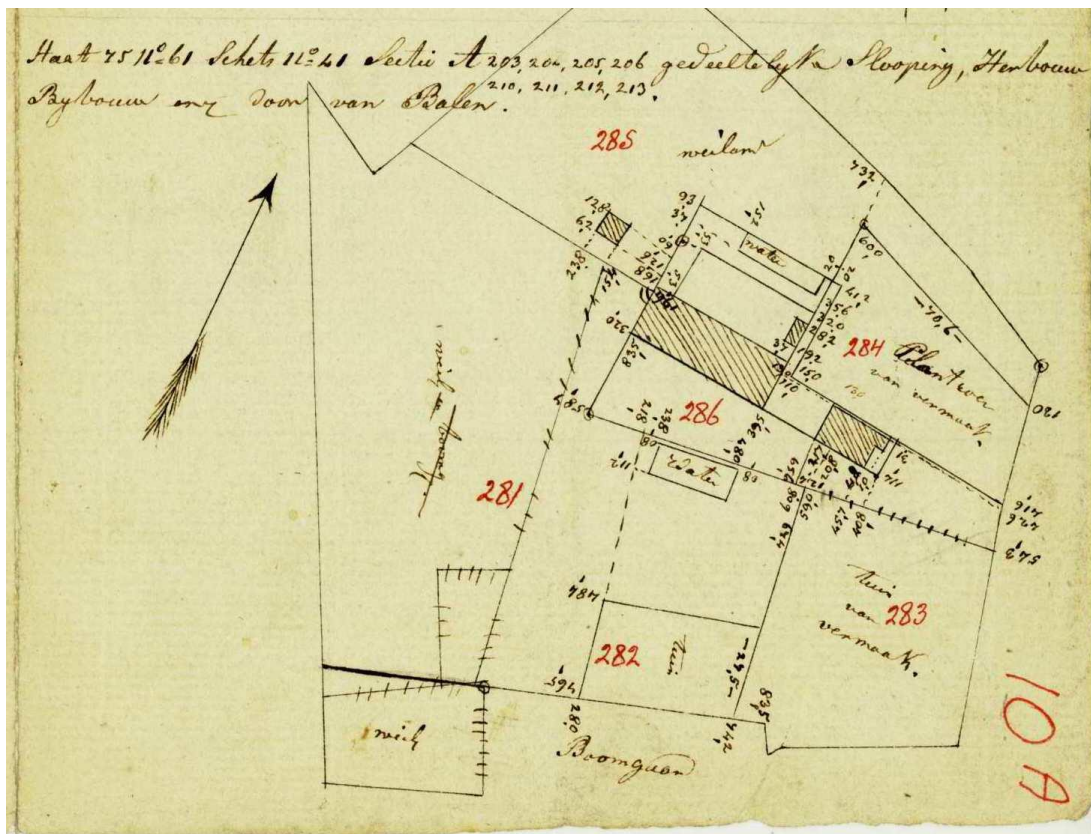
A 284 idem

A 285 weiland en wagenhuis

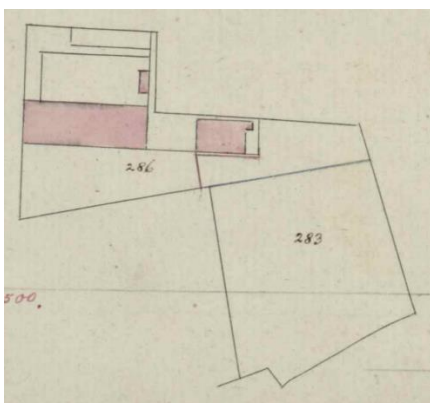
A 286 huis, schuur en erf.

Hulpkaart uit de archiefviewer van het kadaster, dienstjaar 1851. In rood staat de nieuwe bebouwing, met daaronder in blauw de oude gebouwen. Dit betekent dat zich sporen van de oude boerderij onder de afgebrande schuur kunnen bevinden.

Veldwerkkkaartje uit idem, dienstjaar 1852. De werkzaamheden uit circa 1850-1851 keren de bebouwing om: de woning staat nu oostelijk, en de nieuwe schuur westelijk. In rood zijn de nieuwe kadastrale nummers aangeduid. Ten zuiden van perceel 282 bevindt zich een boomgaard, en daarnaast een weiland. Perceel 283 is 'tuin van vermaak' en 284 'plantsoen van vermaak'. Ten noorden en zuiden van de schuur bevinden zich rechthoekige waterbassins of vijvers. Perceel 285 is een weiland, met daarin een klein vierkant gebouwtje. Ten noordoosten van de schuur bevindt zich een klein rechthoekig gebouwtje.

Detail van hulpkaartje 1852 met de nieuwe situatie van de boerderij.

De rijke Van Baalen woont als hereboer op de hoeve, en onder hetzelfde dak huist de pachter Verburg met zijn gezin. Verburg promoveert tot pachter, en wordt daarna ook 'kastelein' genoemd. Een toevallige tijdelijke bewoonsters is een baakster, die in 1857 nieuw emplot zoekt. Zij zal in het gezin van Verburg voor een zuigeling hebben gezorgd.

De uitgebreide weilanden rondom de boerderij nodigen uit tot het houden van grote openluchtmanifestaties. Die worden na 1900 steeds vaker gehouden. Klein Frankrijk wordt een vroeg soort evenemententerrein. Ook de grote stallen zijn voor meerdere doeleinden te gebruiken. Dit betekent dat de boerderij tussen circa 1900 en 1955 een belangrijke maatschappelijke functie heeft. Tal van organisaties gebruiken de schuur en de weilanden voor manifestaties. Uiteraard krijgen de pachters een vergoeding voor het beschikbaar stellen van de weiden en schuur.

In de jaren na de Tweede Wereldoorlog bezint het gemeentebestuur zich op uitbreidingsplannen. Ook het verbeteren van de verkeerscirculatie staat op de agenda. In 1949 vindt uitbreiding van de sportterreinen aan de Westhavendijk plaats ten koste van landbouwgrond van Klein Frankrijk.

De erven Van Baalen te Zutphen bieden in 1950 de boerderij te koop aan. Op kadastraal artikel 2088 staan de te verkopen onroerende goederen. Sectie A 282 en A 284 behouden hetzelfde nummer, met als bestemmingen:

A 282 boomgaard

A 284 weiland

A 286 wordt A 449, huis, varkenshok, schuur en erf.

A 285 wordt A 447, weiland.

A 283 wordt A 400, bouw- en weiland.

Pachter Suurland wordt in 1950 de nieuwe eigenaar.

De Notarissen J. S. MIJS te
Rotterdam en M. OELE Jz
te 's-Gravenpolder, zijn
voornemens, ten verzoeken
van de erfgename van de
heer J. K. VAN BAALEN,
in het openbaar te

verkoopen,

op Woensdag 24 Mei 1950,
des voormiddags kwart voor
elf, in „De Prins v. Oranje”
te Goes:

de Hofstede

„Klein Frankrijk”

aan de Westerstraat te Go
met de daarbij behorende
bouw- en weilanden, samen

Zws Dagblad, 15 mei 1950.

Het zijn de nadagen van de grote publieksmanifestaties bij de boerderij. In 1952 houdt de Bond van Zuid-Bevelandse paardenfokkers een veulenkeuring bij de boerderij. In 1954 pakt de Zeeuwse Landbouw Maatschappij groots uit met een jubileumtentoonstelling op de weiden van Klein Frankrijk. Het terrein lijkt wel een legerkamp, schrijft de krant. Er staan tien grote tenten, een tribune met 1400 zitplaatsen, en een podium. Hier vindt de opvoering plaats van het toneelstuk *Zijn volk getrouw*, geschreven door Louis Lockfeer. Plattelandsjongeren spelen dit stuk onder regie van Nobels. Het stuk gaat over de bestuursperikelen in Goes rond burgemeester Westerwijck in 1691.

Kort daarop, in 1955, overlijdt boer Suurland, waarna zijn weduwe Clasina Nieuwenhuijzen en hun zoon Martinus het bedrijf voortzetten.

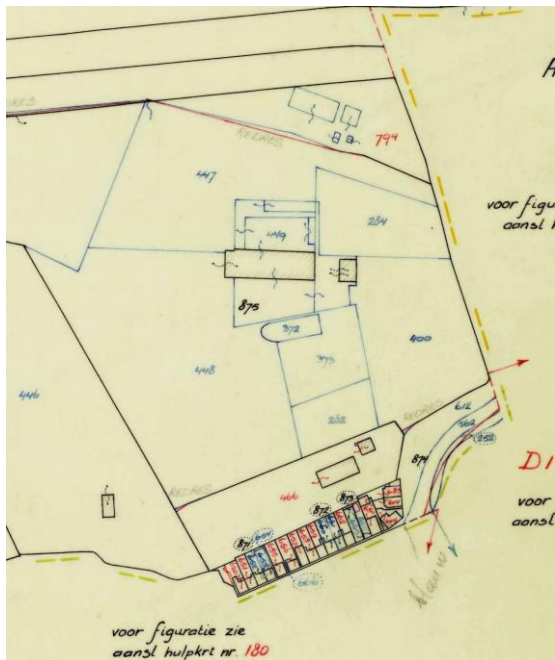
De boerderij in 1964.

De boerderij in hetzelfde jaar, gezien vanuit een ander standpunt.

In de loop van de jaren 1960 wordt gestart met de aanleg van de Ringbaan West, waarvoor de iets noordelijker van Klein Frankrijk staande boerderij 'Goese Polder'

wordt afgebroken. Via de Ringbrug sluit deze weg aan op de Ringbaan Oost. De toegang tot de weiden van de boerderij, verderop in de Goese Polder, wordt door de Ringbaan geblokkeerd. In de Goese Polder komt daarop de gelijknamige grote woonwijk tot stand. Het gemeentebestuur start nu de ontwikkeling van een bedrijven- en kantorenterrein dat Klein Frankrijk gaat heten. Dit komt westelijk van de boerderij te liggen. Als in 1969 de braderie met vuurwerk wordt uitgeluid, wordt dit bij de boerderij Klein Frankrijk gehouden. Het publiek kan vanaf de 's-Heer Hendrikskinderendijk dit vuurwerk prima zien. Iets cynisch meldt de krant over de keuze van Klein Frankrijk voor dit vuurwerk, dat hier *'niet veel kan verbranden'*. Een toekomstvisie voor het terrein rondom de boerderij spreekt over de aanleg van een parkeerterrein met 430 parkeerplaatsen. Een ander plan is, om een nieuwe sporthal bij Klein Frankrijk te bouwen. Beide plannen halen het niet.

Detail van kadastraal hulpkaartje 1970. Bovenaan is het tracé van de Ringbaan West getekend.

De sanering van de grasdrogerij van Timmerman in 1975 biedt nieuwe mogelijkheden voor het bedrijventerrein Klein Frankrijk. De boerderij met nog steeds riante weiden rondom ligt sinds die tijd te wachten op nieuwe ontwikkelingen. De schuur gaat in 2009 in vlammen op.